

శ్రీమద్భగవద్గీత : 2 వ అధ్యాయం

సాంఖ్య యోగం

:వ్యాఖ్యత:

“అభినవ వ్యాస”, “జ్ఞానప్రపూర్ణ”

శ్రీ దేవశెట్టి చలపతిరావు B.Sc[Ag]

వ్యవస్థాపకులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన పీఠం : చిలకలూరిపేట.

Website : WWW.SRICHALAPATHIRAO.COM

Email : care@srichalapathirao.com

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

పూజ్య గురుదేవులు

జ్ఞానప్రపూర్ణ
శ్రీ దేవీరెడ్డి చలపతిరావు గారు B.Sc., (Ag)
వ్యవస్థాపకులు : ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం, చిలకలూరిపేట

Contact : (Mobile) 80085 39770 / (Land Line) 08647 254716

Email : care@srichalapathirao.com

Visit www.srichalapathirao.com to listen Pravachanas

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

- 1. కర్మసిద్ధాంతం.....30/-
  - 2. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'భజగోవిందం'.....100/-
  - 3. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'తత్త్వబోధ' 200/-
  - 4. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'ఆత్మబోధ' 200/-
  - 5. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'శ్రీ దక్షిణామూర్తిస్తోత్రం'... 100/-
  - 6. భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షులవారి 'ఉపదేశసారం' 150/-
  - 7. సదాశివ బ్రహ్మాండ్ర స్వాములవారి 'ఆత్మవిద్యావిలాసం'.. 100/-
  - 8. శ్రీ నారదభక్తి సూత్రములు 200/-
  - 9. శంకరాచార్యులవారి 'వివేకచూడామణి' (8 గ్రంథముల సెట్) 1200/-
  - 10. ఈశావాస్యోపనిషత్తు 100/-
  - 11. కేనోపనిషత్తు 100/-
  - 12. కైవల్యోపనిషత్తు 150/-
  - 13. కఠోపనిషత్తు 350/-
  - 14. ముండకోపనిషత్తు 200/-
  - 15. మాండూక్యోపనిషత్తు 200/-
  - 16. ముక్తికోపనిషత్తు 300/-
  - 17. బ్రహ్మసూత్రములు – 1 ..... 200/-
  - 18. బ్రహ్మసూత్రములు – 2 ..... 300/-
  - 19. గీతమాలిక 150/-
  - 20. శ్రీమద్భగవద్గీత (18 గ్రంథముల సెట్) 2000/-
- మొత్తం 44 గ్రంథములు (postal charges) తో కలిపి – 6,950/-**

మావద్ద లభించే అన్ని పుస్తకముల వివరముల కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>

PAYTM OR GOOGLEPAY us using : 9538858115

us Using 9538858115

Pay us through Net Banking :

<http://srichalapathirao.com/PDFs/Bank.pdf>

మీకు మరేదైనా సందేహం ఉంటే care@srichalapathirao.com

కు ఈమెయిల్ పంపగలరు లేదా +91 80085 39770 OR +91

95388 58115 నంబర్ కు ఫోన్ చేయగలరు.

అన్ని పుస్తకములను లేదా కొన్ని పుస్తకములను లేదా గురుముఖతా ప్రవచనములను (వీడియో ప్రవచనముల కొరకు) శ్రవణం చేయుటకు DVD, External Hard Disk లేదా Audio CD, Pen Drive కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>

శ్రీమద్భగవద్గీత : రెండవ అధ్యాయం

సాంఖ్య యోగం

అర్జునుని విషాదం పరమాత్మను శరణు పొందటానికి దారి తీసింది. అందుకే ఆ విషాదం యోగమైంది. ఇప్పుడిది రెండవ అధ్యాయం. సాంఖ్యయోగం. సాంఖ్యం అంటే పరిశుద్ధమైన ఆత్మజ్ఞానం. యోగం అంటే ఉపాయం. పరిశుద్ధమైన ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందే ఉపాయం - మోక్షాన్ని పొందే ఉపాయం ఇక్కడ చెప్పబడింది.

దేహం పంచభూతాలతో తయారైనదని, నామరూపాలతో గుర్తించబడుతున్నదని, ఇది ఎప్పటికైనా నశించిపోయేదేనని, ఈ దేహానికి ఆధారమైన ఆత్మ నాశనం లేనిదని, నిత్యమైనదని, సచ్చిదానందస్వరూపమని, అది నీవేనని ఈ అధ్యాయంలో తెలియజేయటం జరిగింది.

ద్వితీయం అద్వితీయం అంటారు. ఈ అధ్యాయం నిజంగా అద్వితీయమే. గీతాసారం అంతా ఇందులోనే ఉన్నది. ఇది 72 శ్లోకాలతో కూడిన పెద్ద అధ్యాయం. ఇందులో 1 నుండి 10 వరకు గల శ్లోకాలు విషాదంలో మునిగిన అర్జునుడు కృష్ణప్రభావానికి లొంగిపోయి, సంపూర్ణ శరణాగతిని పొంది, ఆత్మజ్ఞానాన్ని అందుకొనుటకు అర్హతను సంపాదించిన విషయములను వివరిస్తున్నవి. 11 నుండి 30 వరకు గల శ్లోకాలు సంపూర్ణమైన ఆత్మజ్ఞానాన్ని తెలియజేస్తున్నవి. 31 నుండి 38 వరకు గల 8

శ్లోకాలు క్షత్రియ ధర్మాన్ని అనుసరించి చూచినా అర్జునుడు తప్పక యుద్ధం చేయవలసిన విధిని గూర్చి తెలియజేస్తున్నవి. 39 నుండి 53 వరకు గల శ్లోకాలు బుద్ధియోగాన్ని అంటే నిష్కామకర్మయోగం యొక్క ఆవశ్యకతను తెలియజేస్తున్నవి. ఇక 54 నుండి 72 వరకు గల శ్లోకాలు ఎవడు ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంది, ఆత్మానుభూతిలో ఉంటాడో, అట్టి ఆత్మజ్ఞాని - స్థితప్రజ్ఞుడు అట్టి లక్షణాలు కలిగి ఉంటాడో, ఈ లోకంలో ఎలా ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడో కన్నులకు కట్టినట్టుగ వర్ణించటం జరిగింది. ఈ విధంగా అర్జునుని విషాదాన్ని పోగొట్టటానికి ఈ అధ్యాయంలోనే పూర్తి ప్రయత్నం జరిగింది. అందుకే ఇది సమగ్రమైన అధ్యాయం. గీతా సారమంతా నిక్షిప్తం చేయబడిన అధ్యాయం.

వేదాలలో చెప్పబడ్డ కర్మకాండ, ఉపాసనాకాండ, జ్ఞానకాండ లకు సంబంధించిన జ్ఞానమంతా ఈ అధ్యాయంలో సంక్షిప్తంగా చెప్పబడింది. కర్మకాండవల్ల మనశ్శుద్ధి కలుగుతుంది, ఉపాసనాకాండ వల్ల సత్వగుణం పెరిగి ఆత్మజ్ఞానానికి అర్హత కలుగుతుంది. జ్ఞానకాండ వల్ల ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొంది, మోక్షప్రాప్తికి అర్హతను సాధించటం జరుగుతుంది.

'సంజయ ఉవాచ'తో ఈ అధ్యాయం ప్రారంభమవుతున్నది. మొదటి అధ్యాయం చివరి శ్లోకం (47) కూడా సంజయుడు చెప్పినదే. సంజయుడు చెప్పిన రెండు శ్లోకాలను తుంచి ఇలా అధ్యాయ విభాగం ఎందుకు చేసినట్లు? -

మొదటి అధ్యాయం చివరిలో అర్జునుడు ధనుర్బాణాలు పారవేసి రథం వెనుక చతికిలపడ్డాడు. ఇది తమోగుణస్థితికి పరాకాష్ఠ. ఇక

ఇంతకన్న దిగజారటానికి వీలులేదు. అందుకే ఈ స్థితిని వర్ణిస్తూ చెప్పిన సంజయుని శ్లోకంతో మొదటి అధ్యాయం సమాప్తమైంది. ఇక ఆ అట్టడుగు స్థితి నుండి పైకి లేవటం 2వ అధ్యాయంలో ప్రారంభం కాబోతున్నది.

తమోగుణం నుండి రజోగుణానికి, రజోగుణం నుండి సత్వగుణానికి మనిషి ఎదగాలి. సత్వగుణంలో నిలవకపోతే తత్త్వం అర్థం కాదు. సాత్వికుడు కాకపోతే శరణాగతి కోరలేడు. తమోగుణంలో ఉన్నవాడికి శరణాగతి కోరాలని కూడా తెలియదు. రజోగుణంలో ఉన్నవాడికి తెలిసినా అహంకారం అడ్డువచ్చి కోరలేడు. సత్త్వంలో ఉన్నవాడే శరణాగతి కోరగలడు, తత్త్వజ్ఞానాన్ని అవగాహన చేసుకోగలడు.

అదిగో సరిగ్గా ఆ సమయం కోసమే ఎదురు చూస్తున్న శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని మేల్కొల్పటానికి మంచి ఇంజెక్షన్ ఇచ్చాడు. వెంటనే రజోగుణం మేల్కొంది. ఆ వెంటనే ధర్మసంశయం కలిగి సత్వం ముందుకొచ్చింది. అహంకారం అణిగింది. శిష్యభావం కలిగింది. పూర్తిగా దాసోహమన్నాడు. అర్జునుడనే భూమి జ్ఞానమనే విత్తనాన్ని నాటటానికి చక్కగా తయారైంది. ఇక విత్తనం నాటటమే తరువాయి.

మొదటి అధ్యాయం చివరలో సంజయుని మాటలు గ్రుడ్డి రాజులో ఆశలు రేకెత్తించాయి. రొట్టె విరిగి నేతిలో పడిందనుకున్నాడు. ముఖంలో సంతోషం కనిపించింది. కాని సంజయుడు దూరదృష్టి, దివ్యదృష్టి కలవాడు. "సాక్షాత్తు భగవంతుడు పాండవ పక్షంలో ఉండగా ఈ అంధరాజు ఆశలు ఫలిస్తాయా?

పాపం!" అని జాలితో చూస్తూ తన ప్రసంగాన్ని ప్రారంభిస్తున్నాడు. ఏమని?

సంజయ ఉవాచ :

శ్లో|| తంతథా కృపయాఽఽవిష్టం అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణం |

విషీదంత మిదం వాక్యం ఉవాచ మధుసూదనః || (1)

తా|| సంజయుడంటున్నాడు - ఆ విధంగా కరుణతో ఆవహించబడి, కన్నీటితో నిండిన నేత్రములతో, విషాదంలో ఉన్న అర్జునుణ్ణి చూచి మధుసూదనుడేలా అంటున్నాడు.

వ్యాఖ్య:- రాజభవనంలో ధృతరాష్ట్రుని ముందు కూర్చుని, యుద్ధరంగ విశేషాలను వినిపిస్తున్న సంజయుడు అర్జునుని పరిస్థితిని చక్కగా చిత్రీకరించాడు. అర్జునుడు మమకారానికి లొంగిపోయాడు. అతడిలో విషాదం, పిరికితనం ప్రవేశించాయి. యుద్ధం వల్ల భయంకర పరిణామాలను ఊహించుకొన్నాడు. సమాజం అంతా చెడుతుందని దిగులు పడుతున్నాడు. చివరకు యుద్ధం చేయనని ధనుర్బాణాలు పడేసి, రథం వెనుక కూర్చున్నాడు. అర్జునుని ఈ పరిస్థితికి కారణాలేమిటో సంజయుడు చెబుతున్నాడు.

1) కృపయా ఆవిష్టం: కరుణ చేత ఆవహించబడ్డాడు. కరుణ - దయ మంచిలక్షణాలే గదా! మంచివే. కాని చూపదగని వారి మీద చూపినా, చూపదగని సమయంలో చూపినా అది చెడే అవుతుంది. తేలు కుట్టబోతున్నది - అని తెలిసినప్పుడు, పాము కాటు వేయబోతున్నది - అని తెలిసినప్పుడు వాటిపై దయ చూపటం మంచిదికాదు. కాని ఇక్కడ అర్జునుడు ఎన్నో అక్రమాలను, అన్యాయాలను చేసినవారిపై, కులస్త్రీని నిండు సభలో

ఘోరాతిఘోరంగా అవమానించిన వారిపై, పరరాజ్యాన్ని హరించిన వారిపై దయ చూపుతున్నాడు. అదీ యుద్ధరంగంలో యుద్ధం ప్రారంభం కాబోతున్న సమయంలో దయను చూపుతున్నాడు. అదే తప్పు, పైగా క్షత్రియ ధర్మానికి విరుద్ధం కూడా.

2) అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణం: దయతో కూడినవాడే గాక కంటి నిండా నీళ్ళు సుళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. దయ ఆవహించినప్పుడు, దుఃఖం కలిగినప్పుడు కళ్ళలో నీళ్ళు తిరుగుతాయి. ఇది వైరాగ్య చిహ్నం. సుఖాలపైన, భోగాలపైన రోత కలిగింది. వైరాగ్యం వచ్చింది కాని శిష్యభావం రాలేదు. అది వచ్చేనంతవరకు జ్ఞానబోధ జరుగదు.

3) విషీదంతం: జరగబోయే భయంకర దృశ్యాన్ని తలచుకొని వ్యాకులత చెందుతున్నాడు. మనస్సు మనస్సులో లేదు. ఈ 3 లక్షణాలతో అర్జునుని అప్పటి స్థితిని వర్ణించిన సంజయుడు భగవానుని మధుసూదనుడు అని అంటున్నాడు.

"మధుసూదనుడు" అంటే మధువనే రాక్షసుని సంహరించిన వాడు అని. మధువనే రాక్షసుని చంపి, దుష్టశిక్షణ చేసిన శ్రీకృష్ణుడు, ఇప్పుడు అర్జునుని ఆవహించిన కృప అనే భూతాన్ని, విషాదమనే దుష్టశక్తిని అంతం చేయలేడా? అంతం చేయగలడు అని సంజయుని ఆంతర్యం. అందుకే ఈ భూతసూదనుడు అర్జునునితో ఇలా అంటున్నాడు -

శ్రీభగవానువాచ:

శ్లో|| కుతస్త్వా కశ్చల మిదం విషమే సముపస్థితం |

అనార్యజుష్ట మస్వర్గ్యం అకీర్తకర మర్జున! || (2)

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

- 1. కర్మసిద్ధాంతం 30/-
  - 2. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'భజగోవిందం' 100/-
  - 3. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'తత్త్వబోధ' 200/-
  - 4. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'ఆత్మబోధ' 200/-
  - 5. శ్రీ ఆది శంకరాచార్యులవారి 'శ్రీ దక్షిణామూర్తిస్తోత్రం'... 100/-
  - 6. భగవాన్ శ్రీ రమణమహర్షులవారి 'ఉపదేశసారం' 150/-
  - 7. సదాశివ బ్రహ్మాండ్ర స్వాములవారి 'ఆత్మవిద్యావిలాసం'.. 100/-
  - 8. శ్రీ నారదభక్తి సూత్రములు 200/-
  - 9. శంకరాచార్యులవారి 'వివేకచూడామణి' (8 గ్రంథముల సెట్) 1200/-
  - 10. ఈశావాస్యోపనిషత్తు 100/-
  - 11. కేనోపనిషత్తు 100/-
  - 12. కైవల్యోపనిషత్తు 150/-
  - 13. కఠోపనిషత్తు 350/-
  - 14. ముండకోపనిషత్తు 200/-
  - 15. మాండూక్యోపనిషత్తు 200/-
  - 16. ముక్తికోపనిషత్తు 300/-
  - 17. బ్రహ్మసూత్రములు – 1 ..... 200/-
  - 18. బ్రహ్మసూత్రములు – 2 ..... 300/-
  - 19. గీతమాలిక 150/-
  - 20. శ్రీమద్భగవద్గీత (18 గ్రంథముల సెట్) 2000/-
- మొత్తం 44 గ్రంథములు (postal charges) తో కలిపి – 6,950/-**

మావద్ద లభించే అన్ని పుస్తకముల వివరముల కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>

PAYTM OR GOOGLEPAY us using : 9538858115

us Using 9538858115

Pay us through Net Banking :

<http://srichalapathirao.com/PDFs/Bank.pdf>

మీకు మరేదైనా సందేహం ఉంటే care@srichalapathirao.com

కు ఈమెయిల్ పంపగలరు లేదా +91 80085 39770 OR +91 95388 58115 నంబర్ కు ఫోన్ చేయగలరు.

అన్ని పుస్తకములను లేదా కొన్ని పుస్తకములను లేదా గురుముఖతా ప్రవచనములను (వీడియో ప్రవచనముల కొరకు) శ్రవణం చేయుటకు DVD, External Hard Disk లేదా Audio CD, Pen Drive కొరకు ఈ క్రింది లింక్(URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>